

Romanitatea romana

Romanizarea poporului geto _getilor reprezinta procesul istoric complex si indelungat prin care un popor cucerit de romani invata limba Latina si preia obiceiurile si cultura romana .

Etapele romanizarii:

Cucerirea Daciei a fost pregătita de o serie de masuri cu caracter militar si administrativ care a făcut posibila transformarea acesteia in provincie romana.

Procesul de romanizare a avut loc in trei etape:

Prima fiind cea preliminară 102. cand Dacia pierdea BANATUL, OLTENIA si o parte din MUNTENIA

A doua faza este romanizarea propriu-zisa care s-a făcut masiv.La 11 august 106 dacia este proclamata provincie romana cu capitala la Ulpia Traiana Sarmizegetusa . Romanizarea are loc nu numai in Dacia , ci si in Moesia care cuprindea si Dobrogea cucerita de romani in anul 46 d Hr.

A treia etapa este după 271, după retragerea aureliană. Pe teritoriul Daciei a rămas o populație puternic si ireversibil romanizata iar la sud de Dunăre s-au retras doar armata si administrația.

Factorii romanizarii

Procesul de romanizare a început cu orașele, unde romanii predominau . În relațiile cu administrația, cu armata, cu coloniștii, dacii au început a desprinde limba latină. Negustorii și meșteșugarii erau profesional obligați să invete limba latina . Altfel, n-ar fi putut să-și continue afacerile. Administratia Daciei era condusa dupa modelul roman fiind impartita in provincii condusa de prefecti vorbitori de limba latina.Se mai adaugă și moda, spiritul de imitație care, în toate vremurile și la toate popoarele, a găsit adepti.

Mai încet s-a desfășurat procesul de romanizare la sate. Aici dacii formau majoritatea poporului. Cu vremea însă, au început să se așeze și romanii în sate. Venea câte un colonist, își făcea o așezare sau o *villa*, împrejurul căreia se ridicau alte așezări ale muncitorilor, până ce villa ajungea un adevărat *vicus* sau *pagus*, adică un sat care purta, de cele mai multe ori, numele întemeietorului. Muncitorii daci care lucrau pe moșiile acestor coloniști, au început să învețe limba latină. Le folosea și pentru a se înțelege cu autoritățile, cu perceptorii, cu funcționarii administrativi, cu toți cei care reprezentau statul. Un rol important l-au avut si veteranii care dupa terminarea stagiului de 25 de ani primeau cetatenie romana ,un lot de pamant si o suma de bani ,isi intemeiau pe teritoriul Daciei familii mixte si romaneau in provincie.

Crestinismul s-a raspandit in spatiul Carpato-Danubiano-Pontic din sec IV in limba latina. In 313 Constantin cel Mare ridica crestinismul la rang de religie de stat, fara a interzice celelalte culte pagane.

Prima dovada crestina este DONARIUL de la BIERTNAM cu inscriptzia „EGO ZENO VIUS VOTUM POSUI”

La Histria sec IV intalnim o inscriptzie despre un decebalus crestinat si ca prima Basilica crestina se afla la Niculitel.

Crestinismul s-a raspandit in Dacia latina, unele dintre cuvintele latine sunt : basilica=biserica , domine-deus = Dumnezeu , cristianus-crestini , domenica = Duminica , crux = cruce , augetus = inger.

Poporul roman si limba romana s-a format intr-un process istoric de lunga durata care reprezinta etnogeneza.

Etnogeneza (din greacă, *ethnos* înseamnă "popor", *genesis* - "naștere"),

Limba romana este formata dintr-un :

Strat dacic in ansamblul său, acest fond de cuvinte – substantive, adjective, verbe, adverbe – denumesc o mare diversitate de obiecte, stări, fapte acțiuni, fenomene. Acești termeni privesc o arie foarte largă, începând cu corpul omenesc (buză, ceafă, grumaz, gușă), cu familia (copil, prunc, zestre), cu locuința (vatră, cătun), cu îndeletnicirile agricole, păstorești, viticole și piscicole (mazăre, țarină, baci, mînz, strungă, țarc, urdă, butuc, curpen, strugure, baltă, gard), cu mediul fizic (măgură, mal), cu flora (brad, copac), cu fauna (balaur, barză, mistreț, șopârlă, viezure). S-au mai păstrat: nume de ape (Dunărea = Dunaris, Someșul = Samus, Oltul = Aluta, Mureșul = Maris); nume de orașe (Apulum = Alba-Iulia, Drobeta = Drobeta Turnu-Severin, Napoca = Cluj-Napoca, Potaisa = Turda).

Pentru toate categoriile esențiale ale vieții omenești întrebuițăm termeni dintr-un **substrat latin**

Exemple: om – homo, părinte – parentem, fiu – filius, frate – frater, socru – socer. Multe din însușirile trupești și sufletești: bun – bonus, frumos – formosus, tânăr – tener, batrân – veteranus. Îndeletniciri precum și cereale: a ara – arare, a semăna – seminare, a secera – sicilare, grâu – granum, secară – secale, spic – spicum, paie – palea. Unelte: furcă – furca, jug – jugum. În viticultură: vie – vinea, viță – vitea, vin – vinum. Mulți pomi fructiferi: măr – melum, păr – pirus, piersic – persicus, gutui – cutoneus, prun – prunus. Alți termeni: oaie – ovem, vacă – vacca, taur – taurus, cal – caballus, staul – stabulum, caș – caseum, săgeată – sagitta, cetate – civitas, domn – dominus.

Slavii au influentat într-o anumită măsură etnogeneza românilor, alcătuind **adstratul** (sau suprastratul) procesului de desăvârșire în constituirea neamului românesc (secolele VI-IX). Slavii, fiind agricultori și crescători de animale sedentari, au conviețuit mai îndelungat cu autohtonii, lăsând în limba română cuvinte de origine slavă (plug, prieten, drag, iubire etc.), care denotă multiple contacte umane.